

Рецензія
офіційного рецензента,
к. філос. н., доцента Городиської О.М.
на дисертаційну роботу **Ван Дечжуна**
«ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО
ВИМІРУ ЕЛЕКТРОННОЇ ОСВІТИ В КИТАЇ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань В-Культура, мистецтво та гуманітарні науки
за спеціальністю **В10 – Філософія**

1. Актуальність дослідження

Питання електронної освіти є вже традиційно актуальним. Проте багато її опцій та ракурсів реалізації залишаються до сьогодні не розкритими. Представлене дослідження висвітлює процес певного становлення електронної освіти через вивчення світової філософської літератури, в тому числі – китайської, пов'язаної з електронною освітою та культурою нових медіа. Крім того, зроблено спробу проаналізувати та дати характеристику електронної освіти в контексті китайського соціокультурного простору.

Ще одним актуальним питанням, висвітленим у роботі, є взаємозв'язок між освітою і культурою нових медіа, між традиційною освітою та електронною освітою в інформаційну епоху, а також вплив культури нових медіа на окремих осіб та суспільство. Дослідження впевнено демонструє, що, з одного боку, вони впливають один на одного, а з іншого боку, – розвиваються поступально і паралельно, стимулюючи один одного на шляху до майбутнього. Це пов'язано також із дотичною проблемою взаємодії традиційних форм освіти і нових. У середовищі нових медіа швидкість поширення традиційної культури прискорюється, витрати зменшуються, а поширення стає легшим. Однак це поширення також призводить до негативних наслідків, оскільки традиційна культура поступово втрачає своє первісне онтологічне значення та стає більш комерціалізованою. Тож робота наполегливо демонструє, що традиційна китайська культура залишається яскравою та самоцінною в середовищі медіакультури.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація є частиною науково-дослідних робіт, виконаних в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» на кафедрі філософії за темою «Філософський аналіз людини, природи, сучасного суспільства» (ДР№0122U001562), де здобувач був виконавцем окремого розділу.

Результати дисертації також знайшли свою реалізацію у створенні курсу «Нова Медіакультура і Технології» для студентів педагогічного факультету і школи Гуманітаристики університету Джамуссі.

3. Аналіз змісту дисертації. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Дисертаційна робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке присвячене актуальній проблематиці в галузі філософії освіти, соціальної філософії, філософської антропології. Дисертація має вступ, три розділи, висновки, список літератури та два додатки.

Об'єктом дослідження є електронна освіта в Китаї.

Предметом дослідження є соціокультурний вимір електронної освіти в Китаї.

Вступ демонструє практичну значущість теми дослідження. Він описує зв'язок дослідницької роботи з науковими планами, програмами та проектами, детально розглядає наукову новизну та уточнює практичну значущість результатів дослідження.

Перший розділ присвячено розгляду світової філософської думки щодо заявленої проблематики, а також особливої уваги надано китайським філософським та науковим дослідженням, щоб простежити виникнення та походження електронної освіти, дати їй визначення та здійснити пошук проблемних питань. Тут також представлено аналіз методологічних основ дослідження.

Другий розділ представляє, власне, аналіз природи та розвитку

цифрової культури та електронної освіти як взаємопов'язаних явищ. Показано, що, з одного боку, вони впливають одна на одну, а з іншого – розвиваються паралельно, хоча й скоординовано. Описано умови та характеристики формування нових культурних форм (технік) під впливом інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій. Електронна освіта беззаперечно визначена як фактор удосконалення цих технологій. Нові типи соціалізації, як-от – інтернет-соціалізація, медіа-соціалізація та віртуальна соціалізація, – виділяються та характеризуються як різні варіанти нової соціалізації.

Третій розділ демонструє, як нові культурні технології діють як фактори цифрового розриву та деконструктивно впливають на традиційні норми, свята та елементи комунікації між старшим та молодшим поколіннями. На прикладах китайських досліджень ілюструються трансформації, що відбуваються в традиційній китайській культурі.

Автор, вочевидь, демонструє зацікавленість у предметі дослідження, намагаючись зберігати при цьому збалансованість суджень. Матеріали дослідження об'єктивно аналізуються і влучно узагальнюються. Усі висновки та пункти новизни мають всебічне обґрунтування. Обрані методологія та джерела дослідження сприяють забезпеченню достовірності наукових результатів дисертації, котра однозначно має певну множину елементів наукової новизни. Слід підкреслити, що дисертаційне дослідження Ван Дечжуня відповідає сучасним вимогам до структури дисертації та оформлення посилань на літературу. Вступ чітко окреслює актуальність досліджуваної проблеми, мету, завдання, наукову новизну, а також теоретичне і практичне значення роботи. Важливо зазначити, що автор продемонстрував обізнаність з літератури та останніх досліджень у сфері цифрової культури та електронної освіти.

4. Наукова новизна одержаних результатів

Дисертація містить наукову новизну, із суттєвих доробок варто зазначити наступні:

- розкрито змістовні аспекти соціокультурного виміру електронної освіти в Китаї як складової культури цифри і фактору впливу на останню за умов тісної переплетеності Е-освіти і культури цифри, що сприяє оформленню особливостей і освітнього простору, і соціокультурного контексту культури Китаю;
- показано, що культура цифри і електронна освіта в Китаї є взаємопов'язаними процесами, які не тільки посилюють один одного, але і розвиваються у когерентному режимі, що і виступає чинником їх взаємовпливу і підсилювачем у процесах соціокультурного характеру;
- зафіксована поява нових культурних технік, які є результатом реалізації на практиці електронної освіти, а в більшому випадку – трансформованими видами традиційних культурних технік за умов функціонування цифрової культури;
- стверджується, що електронна освіта як частина цифрової культури створює умови для соціалізації особистості за нових умов на ґрунті звернення до інформаційно-комунікативних технологій, які сприяють як соціокультурному дискурсу освітньої практики, так і системним змінам медіа-культурного середовища, самі ж інформаційно-комунікативні технології мають не тільки технічні особливості розвитку, але і культурно- і соціально-ціннісні;
- показано розуміння медіа-соціалізації (віртуальної соціалізації, інтернет-соціалізації) як механізму набуття нових культурних технік через засвоєння складових медіа-культури і як активного освоєння електронного освітнього простору, що в результаті є філософською репрезентацією соціокультурного виміру Е-освіти;
- конституюється розуміння електронної освіти як навчальної поведінки, яка формується завдяки культурним технікам і соціальним навичкам, де старі культурні техніки за рахунок трансформації послаблюються або навіть зникають, а їм на зміну приходять нові, що підтверджується дослідженнями

активності/зниження активності людського мозку у процесах його функціонування.

5. Достовірність отриманих результатів та висновків

Достовірність отриманих результатів забезпечується чітким формулюванням мети, послідовним вирішенням поставлених завдань та застосуванням методологічних підходів. Представлені наукові положення обґрунтовуються комплексним підходом у вивченні визначеного об'єкта, що також зумовлює використання певних методів, які повною мірою відповідають цілям і завданням роботи.

6. Практична цінність одержаних результатів та рекомендації щодо їх подальшого використання

Запропоноване автором дослідження показує, що завдяки розвитку комунікаційних технологій у сучасному Китаї, розкриваються нові можливості для населення КНР. Під впливом медіа-комунікаційних технологій різноманітні групи китайського суспільства отримують більше можливостей для участі в різних сферах соціального життя. Паралельно відбувається процес популяризації цифрової освіти, що є актуальним впровадженням нового типу освіти, і в той же час є гаслом майбутнього, бо за рахунок електронної освіти людям стає легше отримувати доступ до знань, ніж будь-коли раніше.

Таким чином, отримані наукові результати сприяють філософському розумінню соціокультурного виміру електронного навчання, зокрема їх ролі у сучасному освітньому просторі Китаю. Результати роботи можуть бути використані при викладанні курсів з філософії, з філософії культури Китаю, з філософії культури, соціальної філософії тощо. Матеріали дисертації також можуть бути використані в організації заходів методологічного характеру із урахуванням нових культурних технік і нових типів соціалізації. Крім того, результати дослідження будуть використані в Університеті Цзямусі та в адміністративних організаціях провінції Хейлунцзян, які впроваджують електронну освіту.

7. Оформлення дисертації, дотримання вимог академічної доброчесності та повнота викладення наукових положень та результатів в опублікованих працях

Дисертаційна робота виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності, а отримані результати свідчать про оригінальність проведеного дослідження. У тексті послідовно викладено власні наукові ідеї автора, і не виявлено випадків некоректного запозичення матеріалів чи результатів інших дослідників без відповідних посилань.

Основні результати роботи висвітлено у наукових публікаціях різних рівнів, включно із українськими та іноземними спеціалізованими виданнями. З них 4 роботи містяться у фахових виданнях України, 1 – у виданні групи А, також наявні 16 публікацій апробаційного характеру. Список літератури складається із 241 джерел, в основному англійськомовних. Автор виконав дисертаційне дослідження на достатньому професійному рівні.

8. Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи:

1. У дисертаційному дослідженні розгляд електронна освіта в Китаї обговорюється, вочевидь, у контексті інтелектуального (інформаційного) суспільства, коли людство вже існує в часи «читання образів», де автентичність зображень безпосередньо впливає на сприйняття людиною навколишнього світу. Робота значною мірою не містить достатньої критики впливу відео та зображень на людські думки та дії в цьому новому суспільстві.
2. В тексті дисертації використовується досить велика кількість понять, що позначають сучасний стан культури: «постіндустріальна культура», «масмедійна культура», «культура цифри» тощо. Хоча контекст передбачає їх використання як синонімічних концептів, варто зазначити необхідність більш обачного і точного застосування зазначених понять, а не їх простого зрівняння, оскільки потенційні різні тлумачення можуть вносити певні специфічні акценти в розуміння різних складових роботи.
3. В другому розділі автор вводить дуже вдале поняття «цифровий розрив»,

яке, вочевидь, було б вдалим ключем до розуміння та позначення заявлених у роботі соціокультурних трансформацій. Це дуже добре видно на прикладі вже третього розділу, де констатується «вимивання старшого покоління», що теж фактично є саме цим «цифровим розривом». Проте автор не лише не розвинув цю потенційно плідний концепт, але навіть не включив його до переліку ключових слів, що можна розцінювати як певний недогляд.

4. Варто зауважити, що дисертант не використав у своїй роботі напрацювання нашого вітчизняного філософа О.В. Голозубова, який розглядав медіа не просто як інструменти комунікації, а як нове онтологічне середовище, що радикально трансформує людський світ. Він аналізував, як медіа створюють «медіареальність», яка стає не менш, а іноді й більш значущою для людини, ніж фізична дійсність. Також він досліджував, як медіа проникають в усі сфери культури, перетворюючи її на медіакультуру, що зрештою формує нову ідентичність – «медіаідентичність» або «мережеву ідентичність», яка є більш фрагментованою, множинною та залежною від репрезентації в медіапросторі. О.В. Голозубов приділяв також велику увагу питанням медіаосвіти та розвитку критичного мислення в медіа-насиченому світі, наголошуючи на необхідності пристосування освітньої системи до нових реалій, де інформація буває надмірною, а її достовірність часто сумнівною. Отже його ідеї могли б збагатити роботу, проте це може бути внеском у майбутні пошуки дисертанта.

5. Також у тексті спостерігаються певні стилістичні та пунктуаційні огріхи, як, проте, жодним чином не впливають на зміст та якість проведеної роботи

9. Висновки

Дисертаційна робота Ван Дечжуна «Філософський аналіз соціокультурного виміру електронної освіти в Китаї» за своїм змістом відповідає галузі знань В – «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» та спеціальності В10 – «Філософія» є завершеною науково-дослідною роботою, яка містить науково-обґрунтовані результати, має наукову новизну та демонструє перспективи для подальшого дослідження. Отже, враховуючи

актуальність теми, отримані результати, вагоме теоретичну та прикладну цінність дослідження, вважаю, що дисертація Ван Дечжуна на тему «Філософський аналіз соціокультурного виміру електронної освіти в Китаї» відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01 2017 р. № 40, а її автор, Ван Дечжун, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю В10 – Філософія.

Офіційний рецензент

кандидат філософських наук, доцент,

завідувачка кафедри філософії

Національного технічного університету

«Харківський політехнічний інститут»

Ольга ГОРОДИСЬКА

Підпис *Ольга Городиська*
ЗАСВІДЧУЮ:
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
НАЦІОНАЛЬНОГО-ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
"ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ"
Ольга Городиська
"01" січня 2026 р.

